

III.

Conferens-Aufsatz

von
Hjellefors L. Vall.
Großschulpensim Öng. 1860.

Uppställning av språkvetenskapligt
Material till en undersökning
om Föreläsningens språk. Blåbäckens.

H. Lautlehre.

a:

Det Längst a i en betecknad till en
skiljt a: z. s. Mälat, balt, allt, kelt,
swär, wäto, smälz.

mind ä:

mind ä: fäns, fänsat, äbins, stans.

mind ä: mä, kräkt, sänst.

mind ä: jä, sä.

mind ä: blätor.

mind e (ē): kleppars, knella, grönt,
femms.

mind ē: het, ghēt.

mind ä: bäs, äss, wäss, älle.

mind ö: jömor, jömors, salöt, möl;

Luy a in niſt ſyſtatentur Silba

thilt a: ſoardak, ſtandhaft, hääz
haft;

mind o: mönat, nämot, fäsnot;

mind ä: woinäht, (Wuifwäht);

mind ü: Säbak, (Zubak);

mind ö: Thömis, (Thömit);

mind o: Holöndor, (Holöndor) notbor,
(Notbor);

Luy a (ä) in niſt ſyſtatentur Silba

thilt ä: nägl, häs, fädo, mälo, bräv,
sägo,

mind ä: mäs, (magn)

mind ä: gräf, säf, näät, swägor,
(ſwägor), bräts, mäl, (mäl)
bräko, (bräko).

mind ä: bärfuss, (bärfuss)

mind ä: häfnor, wägo, (Wagn);

mind ae: gsaet, (gäſt);

mind a: wäter, drapo, (drapo);

mind ö: söms, (söms), hröms, (hröms),
minkwäfn,

Luy a (ä) in niſt ſyſtatentur Silba

thilt ä: säksäl, mittägi

mind i: mätig, (Mätig), föitig, (Föitig);

doöstig, (doöstig);

mind o: braosoms, (braosoms);

Düry e in fußbuntar Silba

- blibt e: bitt, erb, eck, heh, fest, r;
 Düry e blibt e: wält, gött, börg, s. erts, (Ghabn);
 Düry e mind e: hēz, (Kroy), mēz (Mury); fētig,
 Düry e mind e: (frutig);
 e mind e: nētig, (Pattig).
 e mind e: hēko, (Gubn); lēko, vorēko,
 (mannknu).
 mind e: hēmad, (Gruud).
 mind eo: fēstōr (Kruustor).
 e mind eo: gsēd, (gufpau);
 e mind äa: knäakt, (Kruust), gäasto (Gruust);
 wätig, (Muckhoy). rächt, (Kruust).
 wäaro (Kruust).
 e mind i: britt, buh;

Düry e in rüft fußbuntar Silba

- mind i: muotorgottis,
 mind o: oppedit;
 füllt out: gwätz, gsōys, (gafingru);
 hūb. fūyā: hēls, kohot;

ē in fußbuntar Silba

- blibt ē: ēsl, hēr, rē, wēhro, wēlēgo,
 ēbs
 ē blibt ē: swēr, lēr, mēhl
 ē mind ē: bētto, knōtto;
 ē mind e(ē): hēffo, nēmmo, (Kruust);
 ē mind ō: i gēb. (iufgabn).
 ē mind ae: s. nae, zae, vertlaeno (Kruust);
 ē mind äa: säago, rāago, lāado, (Lado);
 smāar, wäebor.

i.

King i in fußtatunter Silba

- blibt i: gift, stitt, milk, sitz, die,
 wird e: hene, (hine), gsene (Gefinde),
 Sente (Sint);
 wird e: gretzo,
 wird e: wersin, (Wiesing);
 wird i: hese, (Hiesin), ber, (Berne),
 grüht,
 wird id: licht;
 wird e: ze, he (He);
 wird di: goit, goist;

King i in nicht fußtatunter Silba

- wird e: kehē, betē, (Lötin) witē,
 (Wiesin).
 wird d: regemont;
 fällt un: hoy, (Hoy); matere, monstrie,
 kirbs;

Lung i in fußtatunter Silba

- blibt i: digor, stife, (Mafal) mil;
 wird id: stior, woigo, (Wingun) brief;
 wird ed: Jesns, (Jinun);
 wird e: Jes, (Jint);

O.

King o in fußtatunter Silba

- blibt o: gott, hoho, sollo, hoffo;
 wird o: sönn, (pün) sömmor;
 wird o: mō, (Mou);
 wird o: völ, gflöhts;
 wird au: draustl, (Draustl);
 wird u: drühō, (Drohm);
 wird so: soers, hōers, (Höer);
 wird ue: uolle, mor wend;

IV.
Conferentz-Aufsatz

1777
H. J. Müller vom L. Coll.
Gartenerhofen im Abt. 1760.

Uebersetzung vom 1ten Aufsatz.
Nächstes in der Fortsetzung.

Pr. Flazious Husua.

1. Conjugation.

geben — sein — thun.

Infinitiv: gēo — sēē — dōo

Präs. S. Präsens: i gib i bē i duer
do gāist do bāist do duerst
er gait er ist er duet
mor gānd, mor sēnd mor dāarē
gāabē

ior gānd — ior sēnd — ior dāarē
sē gānd — sē sēnd — sē dāarē

Präsens Futur. i gāab — i sai — i dāar
do gāabist — do saist — do dāarist
er gāab — er sai — er dāar
mor gāabē — mor saie — mor dāarē
ior gāabē — ior saist — ior dāarist
sē gāabē — sē saie — sē dāarē

Conditionalis. i gāb — i wār — i dāt
do gābist — do wārist — do dātist
er gāb — er wār — er dāt
mor gābē — mor wāre — mor dāte
ior gābē — ior wārist — ior dātist
sē gābē — sē wāre — sē dāte

Imperativus: gib — sai — duer
gēnd — sēnd — dōnd
Präs. S. Imperativus
gāa, gāaba — gōē — dōo

göken stöken haben.
 Infinitiv. göō — stöō — hōō
 Part. d. Präs. i gān — i stān — i hō
 do gāst — do stāst — do hāst
 or gāt — or stāt — or hāt
 mor gānē — mor stānē — mor hōnē
 isr gānē — isr stānē — isr hōnē
 sē gānē — sē stānē — sē hōnē

Augmentiv. i gān — i stān — i hāb
 do gānist — " stānist — " hābist
 or gān — " stān — " hāb
 mor gānē — mor stānē — mor hābē
 isr gānē — " stānē — " hābē
 sē gānē — " stānē — " hābē

Conditionalis. i gān — i stān — i hott
 do gānist — " stānist — " hottist
 or gān — " stān — " hott.
 mor gānē — mor stānē — mor hette
 isr gānē — " stānē — " hottet
 sē gānē — " stānē — " hette

Imperativ. gān — stān — hāb
 gānē — stānē — hānē

Part. d. Praesens. gāno — gstāno — ghet

Können dürfen wissen.

Infinitiv. könnō — därfō — wissō

Part. d. Präs. i kōā — i därf — i wāss
 do kōāst — " därfst — " wāsst
 or kōā — " därf — " wāsst
 mor kōānē — " därfē — " wissē
 isr kōānē — " därfē — " wissēt
 sē kōānē — " därfē — " wissēt

Präsenzialia i kōnn — i dārf — i wiss
do kōnnist — dārfist — wissist
er kōnn — dārf — wiss
mor kōnnē — mor dārfē — mor wissē
ier kōnnst — dārfst — wissst
sē kōnnē — dārfē — wissē

Präsenzialia i kōt — i dāft — i wist
do kōtist — dāftist — wistist
er kōt — dāft — wist
mor kōtē — dāftē — wistē
ier kōtot — dāftot — wistot
sē kōtē — dāftē — wistē

Part. Präsens kōnn — dārf — wiss
Part. Präsens kōt — dāft — wist
müssen mögen

Präsenzialia muss — mög
Präsenzialia i muss — i mäg
do musst — do mäst
er muss — er mäg
mor mussē — mor mägē
ier musst — ier mägst
sē mussat — sē mägst

Präsenzialia i miss — i mēg
do missist — do mēgist
er miss — er mēg

mor missē — mor mēgē
isr missēt — isr mēgst
sē missē — sē mēgē

Conditionalis. i miost — i mēht
do miostist — do mēhtist
sr misst — sr mēht
mor miostē — mor mēhtē
isr misstot — isr mēhtot
sē misstē — sē mēhtē

Gen. S. Mar. —
gungaufnit. missa — mēga

2. Declination der Substantive
u. Adjektive.

a. Substantiv.

Majorzuffl.

die führung e. füllung: bēh (Lüta), swēmm

Jäg (Ljā).

" " " wird er dōyor (dinga) geböttar,
(Gibta), gsetzər (Gefetz).

" " en: blibt alt' o: hāsa, hēga, stāyo
flor n: Jāfla, amplo (Lupala).

die führung en wird er in bēttar (Latta),
hēmmodar (Grundru).

" " er blibt alt' or (r) rēvər (Rindar)
bischər (Lijar).

däuro — (des)

" — desm

die — des

Maßzahl für alle drei Gaffelnheiten!

die

däuro (mit oder ohne Dingwort)

des desno

die
 däurjörnith (Dingwort) / diejörnith, desjörnith
 desjörniga — däurjörniga — desjörniga
 demjörniga — däurjörniga — demjörniga
 däajörniga — diejörnith — desjörnith

Maßzahl für alle drei Gaffelnheiten!

diejörniga

desno

diejörniga

sällor — sälls — säll

sällam — " — sällam

sällo — sällē — säll

Maßzahl für alle drei Gaffelnheiten!

sällo

(sällor)

sällo

sällē

Letztes für die Längenwort mit Brustwort

i — ä — äar — si — äas
 mäenar — deenar — soenar — iara — soenar
 miar — diar — em — iara — om
 mi — di — en — si — äas

miar	—	iar	—	sä
oösar	—	uiar	—	eno
oös	—	ui	—	eno
oös	—	ui	—	sä

se wënd; i wett, ~~was~~ was wette;

mind e: mêtig, (Monday);

Ring o in niest freibatvutur Pilla

blibt o: mittwoch, loh;

mind o: völmö, (M. Luond);

mind i: öskirs, (fintrom) ösk hirs, (fiffum);

mind o: kergot, (Guoyott);

füll mit: Karlé (Kirolin);

Lung o in freibatvutur Pilla

blibt o: öfo, lob, vögl, drög;

mind o: bott, (Lota), hollö, (foln);

mind o: kerö (Krou), bö (Lofua), frö;

mind aa: bäärer, (Lofua), väärkäär (vää-
fua); väärfahr, (Konfufar);

mind au: naut, (Nuy) klaustor, strau;

Lung o in niest freibatvutur Pilla

blibt o: baurhöf;

~~mind o: bötker;~~

~~mind o: bäärer (Lofua);~~

mind aa: säaro, (Lungvutur);

mind o: provisor, dohtor;

U.

Ring u in freibatvutur Pilla

blibt u: duft, mustor, butter;

mind u: wüst, süz, süst, küz;

mind o: bos, (Lut);

mind o: sömm, krömm; sömpf, rönd;

mind us: mustor, (Mütta), fustor (dütta);

Ring u in niest freibatvutur Pilla

mind e: haushaltöy, (Huisfaltung); waisöy;

waldöy, (Waldöy);

mind o: Kapszöy, (Kapszöy);

fällt aus: akkrät;

Lang u in folgenden Silben

bleibt u: stüb, ür, üfse, spür;

mind uo: buo, snuso, huo, brudor;

mind ös: bloom, (blüme) döo (ffim);

mind is: reisf, (sunf);

ü

Lang ä in folgenden Silben

bleibt ä: bäh, häfte, ställci;

bleibt e: bek, eppel, fehör;

mind ä: gäte, gätvor;

mind ê: wêst, swêxor, hêtsr;

mind ê: drêho, (tränke);

mind ê: swêny, grêny (Swingal);

mind a: hammo, bayet;

mind ä: läst, läff, (lät, (luft);

Lang ä in folgenden Silben

bleibt ä: jäger, säfer, mäo, gräd, r.

bleibt ê: glêser, nêdor, wêla, zêla;

mind ê: sêmmo, (ffümm); gêmmo, (gümm);

mind ê: spē,

mind äa: häfer, swäer, wäago, güero;

mind ä: bläst, släft, grätot;

ö

Lang ö lautet in folgenden Silben

mind e: gspett, held, fres, slessor;

mind äa: wäator, äator, (erter), mäatl;

mind o: stopool;

mind ä: stärko, (Störk);

mind i: snickl;

Lung ö lantat in niest fustbatoutur Pilba

mind ö: aaq kinlo, (fif sinnefren);

Lung ö lantat in fustbatoutur Pilba

mind o: grot, (hätta);

mind e: hēle, hēf, (höfa), vēgl; ēfo;

mind ē: sē, lē, (löfan), kōnig, sō, (sō);

mind ae: haēē, (höfa), raestē, draestē,

baes.

Lung ö in niest fustbatoutur Pilba

lantatae: hāansraetor (hrouffrōtna);

Lung ü in fustbatoutur Pilba

mind i: hittē, sissl, biol, e. fülle;

mind i: bist (Lüsta) wist, verküzo;

mind ē: grēnd, (Gründe);

mind w: stuh, bruh;

mind ū: verūsto;

mind oi: spoirs (Spüen);

Lung ü in fustbatoutur Pilba

mind i: die (Zür), fligl, kühl, übl;

mind io: biähor, hist, blis, bisso; liogo;

mind ū: lügē (Lügen);

mind us: brusto;

mind e: begloisē, beglo (bügalu);

mind es: grēs (grün);

ei in fustbatoutur Pilba

mind ei: bēsi, bēsi, pfoil, sēit, moit;

mind eē: sasēd's, (sfaund), d'ē / d'iu);

mind ae: haeter, (hüter);

mind ae: rāe-d, (Räse);

mind es: stōs (Nies), gmōse (Gründe);

ei in niest batoutur Pilba

mind i: sultis;

mind ē: fraelē, (Frühling), oggslē;

mind e: arbst, wārst, gwōnst;

^{eu.}
 ill in fufsbatoutno tilba
 wird si: loit, (Luit), zsig (Zung) stois (Stein)
 wird ni: kuisr (Kuis);
 wird al: hae (Hae);

^{au.}
 all in fufsbatoutno tilba
 wird ao: fiao (Fiof), kaof (Kauf), laof (Lau);
 wird ou: doub (Doub) slouk (Slouk);
 wird ä: blä (Blä) Nihlās;
 wird o: gloffo, (Galoufau);
 wird ö: pflömm (Pflömm);
 wird u: Jusso, (Jusso) usso (Ussu);

^{iu.}
 ju in fufsbatoutno tilba
 wird qu: räthsus (Räthsus);
 wird w: uf (Uf);

^{äu.}
 äll in fufsbatoutno tilba
 wird si: mois, lois, greitsr, hoit (Hoit);
 wird ao: raebor, (Räbör);
 wird ni: brui (Brui);

^{ai.}
 all in fufsbatoutno tilba
 wird oi: höissr (Höissr);
 wird aa: wäas (Wäas);
 wird äe: mäe (Mäe);

Consonanten.

^{b.}
 füllant: a trëiba, geist (Geist);
 wird m: swalm;
 wird e: Bëms (Bëms);
 wird f: grabs (Grabs);

^{g.}
 volriden kinn Muöndung;

^{g.}
 füllant: loist (Loist), traet (Traet);

^{ch (h)}
 füllant: fugs, (Fugs), fläse, daxe,
 wags (Wags).

^{gw}
 wird z: zwörsak, zwöör;
 wird gw: gwoll (Gwoll) gwäör;
 , gwäko (Gwäko).